Štev. 18. V Ljubljani, 5. maja 1911. LI. leto.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . 10·— K
pol leta . . . . 5·— „
četrt leta . . . . 2·50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . 12 „
„ „ „ trikrat . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.
Poštna hranilnica št. 53.160.
Reklamacije so proste poštnine.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Vabilo
k
V. rednemu občnemu zboru
ki bo
dne 25. maja 1911. ob 10. uri dopoldne v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8.

Dnevni red:

1. Poročilo upravnega sveta o zadružnem poslovanju.
2. Čitanje revizijskega zapisnika „Zveze slovenskih zadrug“ v Ljubljani, z dne 20. junija 1910.
3. Porečilo upravnega sveta o računskem zaključku za leto 1910.
4. Poročilo nadzorstva o računskem zaključku in poslovanju upravnega sveta.
5. Predlog upravnega sveta o razdelitvi čistega dobička.
6. Volitev nadzorstva.

V Ljubljani dne 4. maja 1911.

Za upravni svet:
Karel Wider, član upr. sveta. **L. Jelenc,** predsednik.

Tržaško namestništvo in prvi maj.

Iz Trsta, dne 1. maja 1911.

Tržaški mestni svet je minoli teden sklenil, dovoliti vsem mestnim uslužbencem prost dan 1. maja, ker v Trstu delavstvo vseh strok praznuje ta dan. Dosledno bi morale ta dan praznovati tudi tržaške mestne ljudske, meščanske in srednje šole, ker je učiteljstvo teh šol v mestni službi. V tem smislu je tudi storil mestni svetnik dr. Mrach predlog, ki je bil sprejet, a župan je odredil, da se ta sklep predloži namestništvu kot c. kr. deželni šolski oblasti.

Na namestništvu so razni gospodje drug drugemu prepuščali ta akt v rešitev, a nobeden se ga ni upal rešiti. Končno je namestnik odredil, da se sklep mestnega sveta ne odobri, torej da tržaške šole letos 1. maja ne praznujejo. In res se je danes v vseh tržaških ljudskih, meščanskih in srednjih šolah, bodisi mestnih, zasebnih ali državnih, vršil pouk. Obisk je bil pa minimalen. Celo v nekaterih razredih državnih šol je bilo 50% učencev odsotnih, mestne šole so bile pa skoro prazne.

Kot pedagogi smo mnenja, da bi pač bilo pametneje, dati mladini prosto ter ji s tem vzeti kvarno zadoščenje, da je proti ukazu izostala iz šole ali po tržaško rečeno, da se je požvižgala na šolo. Saj gospoda vendar ve, da prepovedan sad bolj mika nego dovoljen in to je za značaj mladine škodljivo. In kdor pozna tržaški 1. maj, ta ve, da so pač redki taki starši, ki bi ta dan otroka poslali v šolo, sami si pa dovolili izlet v okolico. Čudimo se, da „rdeči princ“ tako malo pozna tržaško psiho. Po našem mnenju tak ukrep vrzel med ljudstvom in vlado le širi in tudi iridentizem srka iz tega hranilnega soka.

Sicer pa je imel mestni svet kot krajna šolska oblast pravico dovoliti prost dan, saj je to v § 57. šolskega in učnega reda določeno. Če se mestni svet pritoži na ministrstvo, utegne namestništvo s svojo trmo propasti.

Seveda, če bi kak Nagl zahteval, naj šole praznujejo kak cerkven praznik, takrat bi menda odredba namestništva bila drugačna. Živimo pač v klerikalni Avstriji!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca aprila **K 105.158·84.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od ½2.—½3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Germanizatorično delo štaj. dež. šol. sveta.

Nadzornik Končnik se počuti kot „deutscher Mann“ jako dobro ter izkuša naznanjati to svojo zadovoljnost vedno nanovo v svojih odlokih. To pa opravlja tako, da prikrajšuje pravice vsemu slovenskemu šolstvu vedno pogosteje in na vedno oblastnejši način. Tako je porodil zopet novo klofuto slovenskim šolam, ki se glasi:

„Laut Erlasses des k. k. Landesschulrates vom 13. März 1911, Zahl 3 2280/11 1191, haben von nun an alle Anstalten, die den Bezirksschulräten unterstehen, das benötigte Zeugnispapier nur im Wege der zuständigen Bezirksschulräte zu beziehen.

Die bezüglichen Bestellungen sind rechtzeitig, d. i. im Monate August jeden Jahres dem Bezirksschulrate behufs Effektnierung durch die k. k. Schulbücher-Verlags-Direktion vorzulegen.“

Kaj se to pravi? 1. morajo izginiti samoslovenske in menda celo drugejezične tiskovine, kakor se je uvedel že modus za glavno letno poročilo; 2. se ne sme podpirati z naročenjem domačih slovenskih tvrdk, ampak se mora kupovati pri nemški. Kaj pa, ko bi napravili vsi slovenski krajni šolski sveti sklep, da plačajo le tiste tiskovine, ki so se naročile v tvrdki, ki so jo določili sami? Z energičnim postopanjem, neupoštevanjem in preziranjem takih ukazov bomo gotovo več dosegli kakor če se uklonemo pa naročimo ponižno, kakor je bilo ukazano od zgoraj.

Na mestu bi bilo tukaj-le malo razmotrivanja o slovenskem uradovanju. Par tovarišev se je oglasilo v „Tovarišu“ o tem in slišali smo od ene strani milo pritožbo, da „drugi uradi ne uradujejo slovensko“, od druge malo radikalnejše pa, da to nas sicer nič ne briga, in slovensko-ponižno misel, da polagoma bi se že dalo uvesti tako uradovanje, da pa manjka izrazov itd. Brez ozira na to, da ni nikjer zapisano, naj se uraduje ravno po gotovem kopitu, in da mora biti uradna slovenščina drugačna kakor jo pišemo sploh, so take misli in želje najboljša priprega za odloke, kakor se nam jih upa pošiljati dež. šol. svet. Ubiti nam izkušajo vso svobodo in mi, namesto da bi nastopali radikalno, klonemo tilnik, pa kažemo narodno zavest in ponos s C. M. šibicami in kvečjemu s tem, da žrtvujemo v denarjih za narodne namene. Če je to žrtev, sploh ne verujem. Stati bi morali krepko kot Slovenci in skupno odbijati v organizaciji napade na našo narodnost pa naš stan!

In „Zveza“, na delo proti takim odlokom, drugi pa vsi za njo in z njo!

Kranjske razmere v istrski ljudski šoli.

Od preproste kmetiške roke smo prejeli nastopni članek:

Pred okolo dvema letoma je prišel k nam za kaplana g. Ig. Marinčič.

Precej po njegovem prihodu je zavladalo sicer v našem mrtvem okraju novo življenje. G. kaplan se je začel zanimati za ljudsko izobrazbo. Ustanovil je v Hrušici tamburaško društvo, pevsko društvo in slovensko katoliško izobraževalno društvo. Ustanovil je tudi neko čitalnico, da bi vsa ta društva zajemala izobrazbo v njej.

Odkrito povedano, da smo se vsi temu veselili in upali smo, da zavladajo tudi pri nas boljši časi. Ali varali smo se. Ko je g. kaplan prinesel v čitalnico raznih časopisov, in to „Slovenca“, „Domoljuba“, „Zarjo“, „Našo moč“ in podobne, so ljudje vprašali, kje je „Edinost“? Ali takrat je bil ogenj v strehi. G. kaplan je zarohnel, da so to najboljši časopisi, kar jih je na Slovenskem, drugih pa tu ne potrebujemo.

Ljudje, seveda sami preprosti kmetje, so se temu vdali in molčali. Pri tem so pa iskali okolo, ker sami siromašni, da si ne morejo naročiti časopisov, kdo bi jim dal čitati kakšen drugi časopis, kakor „Edinost“, „Učiteljski Tovariš“, „Slovenski Dom“, „Našo Slogo“ in druge.

Ko je naš g. kaplan videl, da po čitalnici predejo pajki in da si ljudstvo išče čtiva drugje, je bila strah in groza.

Že tri nedelje zaporedoma je v preteklem mesecu metal ogenj in žveplo s prižnice na ljudstvo, da smo mislili, da bo strepetal kakor miška, ko se ji lešnik uzame. Posebno „Slovenski Dom“ mu je v želodcu, ker se je tukaj začel jako širiti.

Vse to kričanje in vse izpraševanje deklet v izpovednici nas malo briga, ker mi gremo svojo pot, je li to gospodu kaplanu všeč ali ne.

Da se je pa ta gonja zanesla v šolo med male otroke, to presega pa že vse meje. V petek, dne 21. aprila t. l., ko je prišel namreč g. kaplan poučevat veronauk v šolo, je imel celo uro govor o časopisih. Rekel jim je, da so le tisti časopisi dobri, ki se nahajajo v kaplaniji in vsi drugi da so brezverski, pohujšljivi, gnili in bognedaj, da bi kdaj katerega drugega v roko prijeli, ker dogodilo da se je že, da je otrok takoj umrl, ko ga je v roko prijel! Nasprotno pa je trdil, da morajo čitati časopise, ki jim jih on priporoča.

Dovoljujemo si vprašanje na g. šolskega voditelja v Hrušici in g. okrajnega šolskega nadzornika: Ali je po zakonu dopustljivo to, da se našim otrokom takšni nauki utepajo v glavo? Ako ni, pozivljamo gori imenovana gospoda, da storita potrebne korake, sicer jih bomo sami.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Društvo slovenskih učiteljic je imelo svoj redni občni zbor dne 13. aprila 1910 ob 10. dopoldne v šentjakobski šoli v Ljubljani. Gdčna. predsednica K. Drolova pozdravi navzoče. Nato poroča tajnica gdčna. J. Miklavčičeva o društvenem delovanju minulega leta. Društvo se je z uspehom zavzelo za to, da se četrto učno mesto na licejski vadnici odda učiteljici. Nastavila se je gdčna. M. Arselinova. Dalje je društvo vložilo prošnjo na deželni odbor, naj ne prikrajša omoženih učiteljic pri podelitvi 25% drag. doklade. Posebno pozornost je društvo obrnilo gospodinjskemu tečaju za učiteljice, ki se je priredil v prostorih društva „Mladika“ meseca avgusta 1910. Tečaja se je udeležilo 9 učiteljic, vodila ga je gdčna. Jerca Zemljanova. V tečaju je predaval g. dr. M. Rus o higieni in gospod tržni nadzornik A. Ribnikar o živilih. Za tečaj je bilo proračunjenih 1800 K. Ker pa je društvo „Mladika“ prepustilo svoje prostore brezplačno in sta gg. predavatelja v korist društva odklonila vsako nagrado, so znašali stroški tečaja le 1013 K 44 vinarjev, 432 kron so prispevale udeleženke tečaja, ostanek 581 K 44 v se je moral pokriti iz društvene blagajnice, ker društvo navzlic prošnjam ni dobilo za ta tečaj nikakih podpor. — Iz poročila gdč. blagajničarke M. Maroutove je razvidno, da ima društvo še 986 K 11 vin. imetja. — Nato poda gdč. M. Mehletova kot udeleženka tečaja kratek in pregleden opis o prireditvi in uspehih I. gospodinjskega tečaja za učiteljice. Gdč. Odlaskova poroča o gospodinjskam tečaju za kmetiška dekleta, ki ga je priredil deželni odbor v Dobrepoljah in pri katerem sta hospitirali tudi dve učiteljici. — K slučajnosti se oglasi gdčna. Odlaskova in izjavi v imenu članic Slomškaric, da morajo na prigovarjanje od izvestne strani izstopiti iz društva slovenskih učiteljic, 1. ker društvo daje tiskati svoja letna poročila v Lampretovi tiskarni v Kranju, 2. ker društvo zbada v svojem letnem poročilu slavni deželni odbor, 3. ker priporoča „Mladiko“ kot važen zavod za vzgojo narodnih hčera in 4. ker je društvo dalo za obrambni sklad družbe sv. Ćirila in Metoda 200 K, „Straži“ pa nič. K tem točkam se je vnela živahna debata, koncem katere se je vzel izstop Slomškaric na znanje*) — Potem se sklene prirediti v letošnjih počitnicah II. gospodinjski tečaj za učiteljice, ako bo dobilo društvo kaj podpor. — Nadalje predlaga gospodična V. Zupančičeva, naj se društvo zavzame za to, da bo opravilna doklada učiteljicam, službujočim na enorazrednicah, všteta v pokojnino.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer zboruje v četrtek, dne 11. maja,

* Prav je tako! Ured.